

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Homicidium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

Homicidium.

Vide v. Bellum, Furtum, Irregularitas, Restitutio.

1. Licitum est publica auctoritate occidere malefactora ita enim postulat bonum commune, ut homines metu mortis retrahantur a criminibus Imo proscripti contra quaera est sententia mortis, possunt a privato interfici; quia haec censetur fieri publica auctoritate justitiae. tom. 2. de rebus in particulari. disp. 2. q. ult. sect. 1. punct. 2. n. 1 & 2.

2. Non est licitum clero aliquem occidere, non solum privata auctoritate, sed neque publica; quia non decet clericos immiscere se in causis sanguinis. Potest tamen Papas spesare, ut absque peccato & irregularitate ferreat sententiam sanguinis ib. punct. 4. n. 1. & 2.

3. Clerici vel Praelati Ecclesiastici habentes jurisdictionem temporalem, ratione dignitatis, vel ratione honorum patrimonialium, possunt absque alio privilegio constitueri judices temporales in causa sanguinis & indicere bellum hereticis, hostibus fidei, si non habeant Superiorum. ibid. n. 4. & 5.

4. Non potest aliquis seipsum directe occidere, etiam ut effugiat aliquid peccatum, neque privata auctoritate, alium etiam volentem & consentientem, cum nullus sit dominus vita sua & membrorum, & nullus possit hanc facultatem concedere. ib. punct. 5. n. 1. & 2.

5. Potest tamen quis cooperari ad mortem propriam, indirecte per accidens, & mediately exponendo vitam periculo ob rationabilem causam, aut omittendo actiones ad vitam necessarias; imo immediate & directe, sed ex precepto Dei, sub cuius dominio vita nostra continetur, ut fecit Samson denique potest aliquis publica auctoritate ad suam mortem cooperari iis actibus, qui non habent crudellem modum praeceps, ut est sumptio veneni. Propterea nemo tenetur redimere vitam pretio immenso, aut illam conservare exquisitissimis cibis & medicamentis, aut relicta patria se transferre ad locum, in quo aer est salubrior; quia hoc non est seipsum occidere ib. n. 3. & seq.

6. Similiter detenus in carcere potest non fugere, etiam si morte plectendus sit; imo potest malefactor offerre se judicii pl.

pletendum: nam ob rationabilem causam periculo vitam exponit. Milites quoque possunt se dare præcipites in māre, etiam cum aperto vitæ periculo, ne navis veniat cum ipsius in manus infidelium. Excusari etiam possunt qui sua agilatae corporis ambulant super funem, aut sumunt venenum adhibito statim remedio; quamvis enim hæc sint periculosa, nihilominus purgatur periculum per applicationem sufficientis remedii, aut probatæ experientiæ. *ib. n. 7 & 8.*

7. Nemo tenetur membrum vel membra partem amputare eum magnis doloribus, neque cum magno cruciatu vitam propriam defendere; nisi urgeat bonum publicum aut judex præcipiens id fieri. *ib. punct. 6. n. 2.*

8. Qui catena ferrea detinetur in carcere occidens, vel flammis comburendus, potest sibi membrum amputare, ut se liberet à vinculis, & vitam totam conservet. *ib. n. 5.*

9. Non licet sibi membrum vel membra partem mutilare ad sanitatem spiritualem, ut ad vitandas carnis tentationes, & ad peccatum fugiendum: quia membra amputatio non est medium necessarium ad salutem animæ. *ib. n. 6.*

10. Non est licitum occidere directè innocentem; benè tamen indirecte aliquando licitum est ad mortem innocentis cooperari; nam licet Reipublicæ ad se liberandum tradere innocentem tyranno qui eum petit ad necem, & non vult desistere ab obsidione, nisi ei tradatur aliquis innocens: inde licet in bello justo subvertere mœnia vel turrim, in qua multi innocentes opprimentur, quando hoc est necessarium ad victoriam. *ib. punct. 7. n. 1.*

11. Petet, an liceat dare pharmacum matri gravidæ cum periculo ut fœtus moriatur? Resp. numquam licitum esse ante vel post animationem fœtus dare matri gravidæ pharmacum mortiferum facti, seu ex sua vi ordinatum ad abortum, vel mortem fœtus. Quod si mater periculose laboret, & non supersit aliud remedium præter pharmacum ex sua natura curativum illius morbi; potest hujusmodi pharmacum adhiberi cum intentione expellendi morbum; licet mors fœtus nondum animati secutura sit, quia mater utitur jure suo: nulla tamen semina potest adhibere remedium impediens conceptionem fœtus ad evitandam infamiam, aut mortem, etiamsi semina sit nobilis aut Monialis; quia non sunt facienda mala ut eveniant bona, & semina debet si bi impudicitia que suæ periculum infamia, vel mortis imputa-

putare. Est autem constituta poena mortis contra procurates abortum foetus animati, & lata excommunicatio à G^olorio XIII ib. n. 3. & seq.

12. Quæres, an possimus vel teneamur occidere aliud nostrum defensionem? Resp. licet possumus occidere injustum aggressorem, (etiam amentem, aut ebrium) ad defensionem vitæ & membrorum nostrorum; servato tamen moderamine inculpatæ tutelæ, alioquin non esset defensio si ultio. Dicitum est nos posse, sed non tenemur regulariter quando, occidere invasorem injustum ob defensionem vita nostræ, nisi aliunde urgeat bonum commune Reipublicæ, aut salus animæ, ut si invasus putet se esse in peccato mortali, & timet damnationem ib. punct. 8. n. 2. & seq.

13. Non est licitum prævenire aggressorem propriæ vita antequam inceperit moraliter aggressionis actum; quod jam moraliter incepit actum, nec est alia spes evadendi, licet potest occidi, quia vim inferre censetur: hinc sequitur licitum esse uxori occidere maritum, qui paravit pugionem sub cervicali, aut venenum ad eam occidendam; modo non ad alia spes evadendi ex ejus manibus: at non licet prævenire occidendo illum, qui falsis testibus vitam alterius oppugnat in judicio, aut falsum testimonium apud judicem deponit, propter quod occidetur, vel infamabitur; quia sic aperiretur via infinitis homicidiis, & homines facile sibi persuaderent se per calumniam accusati. ib. punct. 9. n. 1. & seq.

14. Omnibus tam laicis quam clericis licitum est occidere invasorem suarum facultatum & pudicitiarum, quoties aliter salvare vel recuperari non possunt, namò facultates sint magni valoris: unde non peccat contra justitiam, qui occidit furem dum fugit: ex. gr. si equum in me surripuit, & fugit, possum illum inseguiri, telo confondere & ferire, quando iuramentum de morte recusat rem acceptam dimittere. Similiter non est peccatum contra justitiam neque contra charitatem, occidere furem surripientem res meas, quas non possum in judicio recuperare, nisi cum magnis molestias secus dicendum si fur se in tutum recepit, & rem incepit quiete possidere; nam tunc recurrentum est ad auctoritatem publicam. ib. punct. 1. c. n. 1. & seq.

15. Licitum est à fortiori viro honorato occidere invasorem inferentem ignominiam, vel contumelias atroces, quando aliter ignominia evitari non potest, cum majoribus

num sit fama, quām sīt facultates temporales; sēcū dicendum de clēris, religiosis vel infimā conditionis hominibus; peccant enim contra justitiam si occidant, quando absque vitā pericolo fugere possunt. *ib. n. 9. & 11.*

16. In iis casibus in quibus possumus defendere vitam nostram & bona nostra, possumus etiam defendere vitam & bona proximi, etiam cum morte invasoris, quando mors invasoris necessaria est ad defensionem proximi; & consequenter possum tueri pudicitiam alicujus cum morte invasoris, sicut possum meam tueri & conservare. Imo non solum possumus, sed etiam tenetur sub mortali proximum defendere, quando possumus illius vitam vel bona defendere absque nostro notabili incommodo; hinc sequitur aliquem teneri, licet sit clericus, denuntiare conjurationem factam in personam alterius, si alia ratione non potest illius mortem impedire. *ib. punct. 11. n. 1. & seq.*

17. Nemo tenetur tueri vitam & bona personae privatæ cum morte invasoris, aut cum jaictura vitæ propriæ aut bonorum; nisi ratio boni publici aliter suadeat. *ib. n. 8.*

18. Homicida aut vulnerator qui alium injustè aggressus est, non solum tenetur restituere damnum emergens & integras expensas, factas in curatione morbi, sed etiam lucrum cessans causa vulneris; illud scilicet quod vulneratus consecutus fuisset, si vulneratus non fuisset. Uno verbo, homicida aut vulnerator tenetur ad omnia damna, (seu potius quantum valebat spes lucri detracta redēptione laboris,) quæ passus est occisus aut vulneratus, propter mortem aut vulnerum. Hinc disce quid dicendum de judice, qui per injustam sententiam alium condemnavit ad mortem; aut de teste, qui per falsum testimoniū causa fuit injustæ condemnationis. *ib. sect. 2. punct. 1. n. 6. & 7.*

19. Estne facienda restitutio pro vita hominis, vel membro injustè ablato? Nulla formaliter & ex justitia debetur restitutio pro vita & membris hominis, cū nullam recipiant restitutioñem; videtur tamen ex quadam charitate aliquid restituendum esse arbitrio prudentis viri aut Confessarii. *ib. n. 10.*

20. Qui occidit eum, qui paulo post morte naturali aut justè erat occidendus, non tenetur ad restitutioñem; quia anticipando tam brevi tempore non censetur ullum dampnum pecuniarium intulisse: contrarium dicendum, si is pau-

lo post in justè occidendus erat à latrone, vel ab alio. *ib. n. 14.*

21. Homicida qui pœnam talionis solvit, tenetur ad (seu potius illius heres) resarcire omnia damnata per hominem secuta heredibus necessariis occisi, si ii exigant; maxime tamen occisus antequam decederet ex hac vita, non fecerit expressè remissionem, seu condonationem restitutionis. *n. 14.*

22. Occidens alium casu, seu committens homicidium suale, non est propriè homicida, nec tenetur ad restitutionem: hinc sit ut qui inflxit alteri vulnus leve & non letale, sed vulneratus ex negligentia Medicorum periit; aut per quia noluit remedia opportuna adhibere, non tenetur ad restitutionem damnorum provenientium ex morte; occisio respectu vulnerantis est casualis, nec reputatur esse intenta. Similiter ille non est reus homicidii, quidam operam rei illicitæ, aut etiam licitæ debitam intelligentia adhibuit, ne aliquod damnum inde sequeretur; & nihilominus inde subsecuta est mors, vel aliud incommodum; hexim mors est casualis, cum non sit volita in se, nec in causa secus si actio illa fuisset periculosa homicidii, nec fuisset adhibita debita diligentia ad illud præcavendum. *ib. p. 11. 3. & seq.*

23. Occidens alium in ebrietate, non peccat mortaliter, neque tenetur ad restitutionem, si ebrietas non est voluntaria & culpabilis: secus dic de occidente Caium quem puniat esse Titium, quia haec actio est inusta contra Caium, seu contra hunc hominem, licet falsè putetur Titius. *ib. n. 7. 6.*

A D D I T I O.

Modus inculpatæ tutelæ non est, si invasus noluit fugere, cum posset, si majori vi usus sit, quam ad defensionem requireretur.

Publicè diffidatum, & damnatum, ut à quolibet possit occidi, occidere non licet, extra fines jurisdictionis ejus potestatis, à qua damnatus est. *Sylv. Homicid. 1. q. 3.*

Adulteram traditam viro à judice, ut occidat, si velit, potest occidere, est enim tunc minister justitiae voluntarius. Ita Bannes art. 3. 2. 2. 7. 64. Covar. ep. 2. p. c. d. 7. n. 17. si faciat non ex odio, sed zelo justitiae Val. 1. 3. d. 5. q. 8. p. 3.

Homicidium casuale excludo licito non gignit irregularitas.

titatem, Nav. conf. 3 de homic. ex c. Ioannes de homic.

Prohibentur præcepto, Non occides, damna corporalia, accusi injuriosi, præparations ad hæc, contumeliae, & convicia, quæ verbo, signove sunt. Prohibentur etiam interiores animi motus, deliberati, ut mortem cupere aliqui, vel aliud grave malum, & criminis consortes, his versibus contentis

*Inffio, consilium, consensu, palpo, recursus,
Participans, mutus, non obstante, non manifestans.*

hoc est, qui jubet, qui dat consilium, qui factum ratificat, vel probat, ut fiat, qui laudat, vel laudat, qui defendit homicidium, vel defensionem promittit, qui juvat ad factum, qui non præmonet occidendum, vel percutiendum, cum potest, & debet, qui veritatem innocentis ne damnetur, non ostendit, cum potest, & debet.

Quæres: An Episcopi, qui etiam sunt sacerdotes, possint aliquem damnare ad mortem, quatenus sunt sacerdotes. Resp. non posse, licet possit committere & præcipere suis ministris, ut faciant, ut habetur in 6. cap. *Episcopus tuus.* cleric. vel monach. sc. sacerdarib. reb. immisc. Et ratio, quia potestas sacerdotalis in Episcopo debet cedere spirituali. Post tamen ex dispensatione Pontificis.

An liceat judicireum liberare à morte, quando parcit ei pars læsa. Respond quod numquam possit, repugnante parte læsa, nisi rarissime, ut si esset persona valde utilis Reipublicæ. Resp. 2. si pars læsa parcit, supremus judex potest liberare reum, quia non solum est custos, sed etiam dispensator legum, inferior autem judex non potest.

Quæres: An verus reus debeat se manifestare, quando videt innocentem captari ad necem? Resp. negativè. Ratio, quia non fuit auctor, ut alter comprehendetur; neque ex charitate ad hoc tenetur, si sine periculo propriæ vitæ non possit se prodere.

Honorare,

Vide v. *Decalogus.*

Hora Canonica.

Vide v. *Distributiones, Officium divinum.*

I. Ideo